

Gesellschaft für
Baltische Studien e.V.

Lietuvių kalbos instituto
Raštijos paveldo tyrimų centras ir
Baltų studijų draugija

Das Zentrum für die Erforschung des Schrifterbes
am Institut für Litauische Sprache und
die Gesellschaft für Baltische Studien e. V.

TARPTAUTINĖ MOKSLINĖ KONFERENCIJA

INTERNATIONALE WISSENSCHAFTLICHE TAGUNG

Pilypas Ruigys ir Apšvietos epocha

Skiriama 350-osioms
Pilypo Ruigio
gimimo metinėms

Philipp Ruhig und das Zeitalter der Aufklärung

Aus Anlass des 350.
Geburtstages von Philipp Ruhig

KONFERENCIJOS PROGRAMA
2025 m. balandžio 2–3 d.

Lietuvių kalbos institutas
(P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius)

TAGUNGSPROGRAMM
2. und 3. April 2025

Institut für Litauische Sprache
(P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius)

Mokslinis komitetas | Wissenschaftliches Komitee

PD habil. dr. CHRISTIANE SCHILLER (pirmininkė, Berlyno Humboldtų universitetas |
Vorsitzende, Humboldt-Universität zu Berlin)

Habil. dr. ONA ALEKNAVIČIENĖ (Lietuvių kalbos institutas | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

Akad. prof. habil. dr. GRASILDA BLAŽIENĖ (Lietuvių kalbos institutas | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

Prof. habil. dr. PIETRO UMBERTO DINI (Pizos universitetas | Universität Pisa)

Dr. ALINA KUZBORSKA (Varmijos ir Mozūrijos universitetas, Olštynas | Universität Ermland-Masuren, Olsztyn)

Prof. habil. dr. DANIEL PETIT (Aukštųjų studijų mokykla, Praktinė aukštųjų studijų mokykla, Paryžius | Ecole
normale supérieure, Ecole pratique des hautes études, Paris)

Doc. dr. ŽAVINTA SIDABRAITĖ (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas |
Institut für Litauische Literatur und Folklore, Vilnius)

Dr. BIRUTĖ TRIŠKAITĖ (Lietuvių kalbos institutas | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

Prof. habil. dr. PĒTERIS VANAGS (Stokholmo universitetas, Latvijos universitetas, Ryga |
Universität Stockholm, Universität Lettlands, Riga)

Prof. dr. AXEL WALTER (Oitino biblioteka | Eutiner Landesbibliothek)

Doc. dr. VILMA ZUBAITIENĖ (Vilniaus universitetas | Universität Vilnius)

Organizacinis komitetas | Organisationskomitee

Dr. BIRUTĖ TRIŠKAITĖ (pirmininkė, Lietuvių kalbos institutas | Vorsitzende, Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

Habil. dr. ONA ALEKNAVIČIENĖ (Lietuvių kalbos institutas | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

Dr. INGA STRUNGYTĖ-LIUGIENĖ (Lietuvių kalbos institutas | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

Dr. KOTRYNA REKAŠIŪTĖ (Lietuvių kalbos institutas | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

Dr. MINDAUGAS ŠINKŪNAS (Lietuvių kalbos institutas | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

Dr. JURGITA VENCKIENĖ (Lietuvių kalbos institutas | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

Dokt. MARIUS GLEBUS (Lietuvių kalbos institutas | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

INGA BAUBLIENĖ (Lietuvių kalbos institutas | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)

2025 m. balandžio 2 d., trečiadienis | Mittwoch, 2. April 2025

8.30–9.00 REGISTRACIJA | ANMELDUNG

9.00–9.20 KONFERENCIJOS ATIDARYMAS | ERÖFFNUNG DER TAGUNG
Konferencijų salė | Konferenzsaal

Sveikinimo žodžiai | Begrüßung und Grußworte

Dr. **ALBINA AUKSORIŪTĖ**, Lietuvių kalbos instituto direktorė |
Direktorin des Instituts für Litauische Sprache

S. E. Dr. **CORNELIUS ZIMMERMANN**, Vokietijos Federacinės Respublikos
ambasadorius Lietuvos Respublikoje | Botschafter der Bundesrepublik Deutschland
in der Republik Litauen

J. E. dr. h. c. **MINDAUGAS SABUTIS**, Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčios
vyskupas | Bischof der Evangelisch-Lutherischen Kirche in Litauen

PLENARINIS POSĖDIS | PLENARVERANSTALTUNG

Konferencijų salė | Konferenzsaal

Pirmininkauja | Leitung **CHRISTIANE SCHILLER, BIRUTĖ TRIŠKAITĖ**

9.20–9.50 Doc. dr. **DARIUS KUOLYS** (Vilniaus universitetas | Universität Vilnius)
Lietuvių tauta ir kalba Apšvietos Europoje: nauji iššūkiai ir tradicijos galia

9.50–10.20 Prof. habil. dr. **DANIEL PETIT** (Aukštųjų studijų mokykla, Praktinė aukštųjų studijų mokykla,
Paryžius | Ecole normale supérieure, Ecole pratique des hautes études, Paris)
Pilypas Ruigys ir kalbų lyginimas

10.20–10.30 Diskusijos | Diskussion

10.30–11.00 Kavos pertrauka | Kaffeepause

I POSĖDIS | BLOCK 1

Konferencijų salė | Konferenzsaal

Pirmininkauja | Leitung **ONA ALEKNAVIČIENĖ**

11.00–11.20 PD habil. dr. **CHRISTIANE SCHILLER** (Berlyno Humboldtų universitetas |
Humboldt-Universität zu Berlin)
Philipp Ruhig und sein familiärer Kontext. Neuere Erkenntnisse zu seiner Biographie

11.20–11.40 Doc. dr. **ŽAVINTA SIDABRAITĖ** (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius |
Institut für Litauische Literatur und Folklore, Vilnius)
*„Kaip Prūsijos lietuvių gramatikas <...> amžinai būti ir likti“:
nauji archyviniai duomenys apie Povilą Frydrichą Ruigį*

11.40–12.00 Doc. habil. dr. **DARIUS PETKŪNAS** (Klaipėdos universitetas | Universität Klaipėda)
Pilypo Ruigio darbai Mažosios Lietuvos bažnytinio gyvenimo fone

12.00–12.20 Habil. dr. **ONA ALEKNAVIČIENĖ** (Lietuvių kalbos institutas, Vilnius |
Institut für Litauische Sprache, Vilnius)
Pilypas Ruigys – XVIII a. kalbos politikos diskurso dalyvis ir istoriografas

12.20–12.30 Diskusijos | Diskussion

12.30–14.00 Pietų pertrauka | Mittagspause

II POSĖDIS | BLOCK 2

Konferencijų salė | Konferenzsaal

Pirmininkauja | Leitung ŽAVINTA SIDABRAITĖ

- 14.00–14.20** Dr. **BIRUTĖ TRIŠKAITĖ** (Lietuvių kalbos institutas, Vilnius | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)
Pilypas Ruigys – Jono Jokūbo Kvanto lituanistinio projekto dalyvis ir religinių tekstų vertėjas
- 14.20–14.40** Doc. dr. **VILMA ZUBAITIENĖ** (Vilniaus universitetas | Universität Vilnius)
Pilypo Ruigio žodyno vokiečių–lietuvių kalbų dalies pagrindiniai šaltiniai: 1725 m. Ericho Weismanno „Lexicon Bipartitum“ vs. 1735 m. lietuviška Biblija
- 14.40–15.00** Doc. habil. dr. **INGĖ LUKŠAITĖ** (Vilnius)
Mato Pretorijaus kūriniai – Pilypo Ruigio lietuvių kalbos tyrinėjimų šaltiniai
- 15.00–15.20** Dr. **LIUCIJA CITAVIČIŪTĖ** (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius | Institut für Litauische Literatur und Folklore, Vilnius)
Keletas faktų ir hipotezių dėl Pilypo Ruigio „Meletemos“ (1735) Londone
- 15.20–15.30** Diskusijos | Diskussion
- 15.30–16.00** Kavos pertrauka | Kaffeepause
- 16.00** *Pilypo Ruigio ir jo amžininkų giesmes gieda Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčios choras „Adoremus“ | Der Chor „Adoremus“ der Evangelisch-Lutherischen Gemeinde Vilnius singt geistliche Lieder von Philipp Ruhig und seinen Zeitgenossen*
- 17.00** *Ekskursija į Kazio Varnelio namus-muziejų (Didžioji g. 25, Vilnius), kur bus eksponuojamas Pilypo Ruigio rankraštis „Meletema“ (1735) | Exkursion in das Kazys-Varnelis-Haus (Museum) (Didžioji g. 25, Vilnius), wo Philipp Ruhigs Handschrift „Meletema“ (1735) präsentiert wird*

2025 m. balandžio 3 d., ketvirtadienis | Donnerstag, 3. April 2025

III POSĖDIS | BLOCK 3

A SEKCIJA | SEKTION A

Konferencijų salė | Konferenzsaal

Pirmininkauja | Leitung **VILMA ZUBAITIENĖ**

- 9.00–9.20** PD habil. dr. **HARALD BICHLMEIER**
(Saksonijos mokslų akademija Leipcige | Sächsische Akademie der Wissenschaften zu Leipzig)
Zur Lemmafolge im litauisch-deutschen Teil von Philipp Ruhigs „Littauisch-Deutschem und Deutsch-Littauischem Lexicon“ (1747): alphabetische Folge vs. etymologische Nester als Strukturelemente
- 9.20–9.40** Dr. **ANŽELIKA SMETONIENĖ**
(Lietuvių kalbos institutas, Vilnius | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)
Pilypo Ruigio žodyno (1747) pirmos dalies slavizmai veiksmažodžiai ir hibridai

B SEKCIJA | SEKTION B

Posėdžių salė | Sitzungssaal

Pirmininkauja | Leitung **MINDAUGAS ŠINKŪNAS**

- 9.00–9.20** Dr. **INGA STRUNGYTĖ-LIUGIENĖ**
(Lietuvių kalbos institutas, Vilnius | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)
Dvi XVIII a. Moravijos brolių bendruomenės giesmės ir jų lietuviški vertimai raidos aspektu
- 9.20–9.40** Mgr. **INGA KAPENIECE** (Latvijos universitetas, Ryga | Universität Lettlands, Riga)
Dictionaries of Philipp Ruhig and Jacobus Lange: Parallels and Differences

9.40–10.00 Dr. **PALMIRA ZEMLEVIČIŪTĖ** (Lietuvių kalbos institutas, Vilnius | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)
Klinikinės medicinos leksika Pilypo Ruigio žodyne „Littauisch–Deutsches und Deutsch–Littauisches Lexicon“ (1747)

10.00–10.20 Dr. **JURGITA VENCKIENĖ** (Lietuvių kalbos institutas, Vilnius | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)
Rašybos ir skyrybos sąvokų įvardijimas Pilypo Ruigio žodyne „Littauisch–Deutsches und Deutsch–Littauisches Lexicon“ (1747)

10.20–10.30 Diskusijos | Diskussion

10.30–10.50 Kavos pertrauka | Kaffeepause

9.40–10.00 Dr. **PAWEŁ BRUDZYŃSKI** (Varšuvos universitetas | Universität Warschau)
The Evolution of Lithuanian Passive Perfect

10.00–10.20 Bkl. **KACPER HERMANN** (Varšuvos universitetas | Universität Warschau)
On the use of secondary local cases in the Gospels within the Quandt Bible

10.20–10.30 Diskusijos | Diskussion

IV POSĖDIS | BLOCK 4

A SEKCIJA | SEKTION A

Konferencijų salė | Konferenzsaal

Pirmininkauja | Leitung **INGA STRUNGYTĖ-LIUGIENĖ**

10.50–11.10 Akad. prof. habil. dr. **GRASILDA BLAŽIENĖ** (Lietuvių kalbos institutas, Vilnius | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)
Dar kartą apie Povilo Frydricho Ruigio aplinką Karaliaučiaus Lietuvių kalbos seminare ir jos įtaką asmenybės brandai

11.10–11.30 Habil. dr. **VAIDAS ŠEFERIS** (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius, Masaryko universitetas, Brno | Institut für Litauische Literatur und Folklore, Vilnius, Masaryk-Universität, Brno)
Tolminkiemio krikšto metrikų knyga: nauji archyvų atradimai

11.30–11.50 Dr. **KOTRYNA REKAŠIŪTĖ** (Lietuvių kalbos institutas, Vilnius | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)
Masonas Johannas Wilhelmus Reinholdas Clemensas: ryšiai su lituanistika

11.50–12.00 Diskusija | Diskussion

12.00–13.30 Pietų pertrauka | Mittagspause

B SEKCIJA | SEKTION B

Posėdžių salė | Sitzungssaal

Pirmininkauja | Leitung **JURGITA VENCKIENĖ**

10.50–11.10 Dr. **VIKTORIJA VAITKEVIČIŪTĖ** (Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Vilnius | Litauische Martynas-Mažvydas-Nationalbibliothek, Vilnius)
Unikalus leidinys Nacionalinėje bibliotekoje: Johanno Gottliebo Weisso lietuvių kalbos elementorius „Naujas pibelis“

11.10–11.30 Dr. **JOLITA SARCEVIČIENĖ** (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius | Institut für die Geschichte Litauens, Vilnius)
Lituanistinės vilniečių knygos XVII a. II pusėje – XVIII a.

11.30–11.50 Dr. **JŪRATĖ PAJĖDIENĖ** (Lietuvių kalbos institutas, Vilnius | Institut für Litauische Sprache, Vilnius)
Apšvietos epochos atspindžiai XIX a. I pusės Lietuvoje: Jurgio Pabrėžos rankraštyje „Ižėgis Geograpyje“ žemaitiškai surašyta Walenty Szacfa-ferio „Geografiia krótko zebrana“

11.50–12.00 Diskusija | Diskussion

V POSĒDIS | BLOCK 5

Konferenciju salē | Konferenzsaal

Pirmininkauja | Leitung **ALINA KUZBORSKA**

- 13.30–13.50** Prof. habil. dr. **PĒTERIS VANAGS** (Stokholmo universitetas, Latvijas universitetas, Ryga | Universität Stockholm, Universität Lettlands, Riga)
Gothardas Frydrichas Stenderis (1714–1796): jo požiūris ī latvių rašomąją kalbą ir tarmes
- 13.50–14.10** Prof. dr. **LINA PETROŠIENĖ** (Klaipėdos universitetas | Universität Klaipėda)
Kaip galėjo skambėti Pilypo Ruigio publikuotos lietuviškos dainos?
- 14.10–14.30** Doc. dr. **LINA PLAUŠINAITYTĖ** (Vilniaus universitetas | Universität Vilnius)
Pilypo Ruigio „Betrachtung der Littauischen Sprache“ (1745) – Augusto Gothilfo Krauzės „Litthauen und dessen Bewohner“ (1834) idėjinė ir struktūrinė ašis
- 14.30–14.40** Diskusija | Diskussion
- 14.40–15.00** Kavos pertrauka | Kaffeepause

BAIGIAMASIS PLENARINIS POSĒDIS | ABSCHLIEßENDE PLENARVERANSTALTUNG

Konferenciju salē | Konferenzsaal

Pirmininkauja | Leitung **DANIEL PETIT, HARALD BICHLMEIER**

- 15.00–15.30** Dr. **SIMON FRIES** (Oksfordo universitetas | University of Oxford)
Elements of a Historical-Comparative Grammar of the Baltic Languages in Philipp Ruhig's „Betrachtung der Littauischen Sprache“
- 15.30–16.00** Dr. **ALINA KUZBORSKA** (Varmijos ir Mozūrijos universitetas, Olštynas | Universität Ermland-Masuren, Olsztyn)
Die litauischen Dainos in Philipp Ruhigs „Betrachtungen der Littauischen Sprache“ als Ausgangspunkt für die Dainosrezeption in der deutschen Literatur
- 16.00–16.30** Habil. dr. **ALDONA PRAŠMANTAITĖ** (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius | Institut für die Geschichte Litauens, Vilnius)
Ksaveras Mykolas Bohušas ir Pilypo Ruigio lietuvių kalbos tyrimų sklaida XIX a.
- 16.30–16.40** Diskusija | Diskussion

16.40 KONFERENCIJOS UŽDARYMAS | TAGUNGSABSCHLUSS

PD habil. dr. **CHRISTIANE SCHILLER**, Baltų studijų draugijos valdybos pirmininkė | Vorsitzende des Vorstandes der Gesellschaft für Baltische Studien e. V.

Dr. **BIRUTĖ TRIŠKAITĖ**, Lietuvių kalbos instituto Raštijos paveldo tyrimų centro vadovė | Leiterin des Zentrums für die Erforschung des Schriffterbes am Institut für Litauische Sprache

Mažosios Lietuvos dainas atlieka folkloro ansamblis „Visi“ |

Das Folkloreensemble „Visi“ präsentiert Volkslieder aus Preußisch-Litauen